

Koersdocument EU 2021-2027

Provincie Zeeland

EU optimaal laten bijdragen aan Zeeuwse opgaven

CONCEPT 18 -11-2020

Koersdocument EU 2021-2027 Provincie Zeeland

1.1 Europa optimaal laten bijdragen aan Zeeuwse ambities

Zeeland wil samen het verschil maken. Daarom zet de provincie samen met de inwoners, bedrijven, instellingen en andere overheden de schouders onder grote maatschappelijke opgaven, zoals de digitalisering, andere manieren van verplaatsen, de transitie naar andere en schonere energie en het zuiniger omgaan met grondstoffen. De Europese doelen sluiten uitstekend aan op de Zeeuwse opgaven en de Europese middelen en samenwerkingsmogelijkheden kunnen een stevige impuls geven aan Zeeuwse projecten. Zeeland heeft op zijn beurt Europa veel te bieden. Zeeland ligt strategisch aan de Noordzee en is als brug tussen de zuidelijke Randstad en de Vlaamse steden en poort naar het Europese achterland bij uitstek een Europese regio, in denken en doen. Zeeland haalt haar sociaaleconomische kracht uit de combinatie van ligging en landschap, cultuur en verdienvermogen. Met de grensoverschrijdende haven North Sea Port heeft Zeeland een sterke maritieme motor. Tegelijk is het water de ideale plek voor windparken en als proeftuin voor onderwijs en onderzoek naar Deltavraagstukken: water, energie, techniek, offshore, scheepsbouw en andere maritieme zaken; cruciale thema's voor onze rivierdelta in tijden van klimaatverandering. Met de oprichting van het Delta Kenniscentrum als hoogwaardig centrum voor voedsel, water en energie wordt een verdere impuls gegeven aan de Zeeuwse positie. Met inzet op onder meer deze thema's en sectoren zorgen we niet alleen voor maatschappelijk en economische resultaten op korte termijn, maar willen we ook de Zeeuwse economische structuur en werkgelegenheid op de langere termijn duurzaam versterken.

Focus op Europese fondsen en programma's

De activiteiten beschreven in dit document zijn er op gericht om de positie van Zeeland in Europa en Europese kansen voor Zeeland te versterken en benutten. Zo wordt richting gegeven aan de Europese ambities en activiteiten van de provincie Zeeland in de periode 2021-2027. In het coalitieakkoord 2019-2023 'Samen verschil maken' is afgesproken om optimaal in te spelen op de EU-planperiode 2021-2027 om de eigen ambities op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie, onderwijs en landbouw te verbinden met de Europese doelstellingen. De Europese budgetten in de periode 2021-2027 bieden hiervoor uitstekende kansen, omdat ook de Europese Unie volop zal investeren in deze thema's. De Europese Green Deal is een goed voorbeeld van de grote Europese ambities op dit vlak – en een programma waar Zeeland goed op kan inspelen, bijvoorbeeld in het kader van de inspanningen van de oprichting van een *hydrogen valley* waarin groene waterstof op grote schaal kan worden geproduceerd en gebruikt.

Via verschillende programma's en fondsen stelt de Europese Unie (EU) financiële middelen beschikbaar. Projecten en netwerken bieden, naast het directe effect, mogelijkheden om contacten te versterken, kennis op te doen en uit te wisselen en de Zeeuwse bekendheid te vergroten. Naast de budgetten en programma's zijn er ook op ander Europees vlak raakvlakken met Zeeuws beleid. Zo willen we ook bewerkstellingen dat Zeeland op de kaart staat bij de Brusselse beleidsmakers en dat Europese regelgeving positief uitpakt voor Zeeland. Kortom, 'Europa' biedt volop mogelijkheden om bij te dragen aan het realiseren van de Zeeuwse opgaven. Hier zullen we ons concentreren op de Europese fondsen en programma's. Daar waar de lobby, belangenbehartiging en samenwerking met Vlaanderen in het verlengde ligt van deze fondsen en programma's zullen we daar aandacht aan geven.

Versterking samenwerking binnen en buiten de provincie en Europese netwerken

Om de EU optimaal te laten bijdragen aan de Zeeuwse opgaven is het zaak om de Zeeuwse opgaven en ambities te matchen met de Brusselse doelen en mogelijkheden. De Zeeuwse inspanningen moeten zich richten op daar waar de doelen goed op elkaar aansluiten. Dit vergt keuzes en een heldere koers, die in dit document zijn opgenomen. Tegelijkertijd zien we veel kracht in het Europees samen op trekken met onze partners in de regio, het land, over de grens en binnen de Europese netwerken waarin wij actief (kunnen) zijn. Daarom werken we onder andere nauw samen met de Zeeuwse gemeenten via het Overleg van Zeeuwse Overheden (OZO) en met de andere triple helix organisaties: Impuls Zeeland, Hogeschool Zeeland, Campus Zeeland, Economic Board Zeeland en Z4 (gemeenten). Ook werken we samen met alle Nederlandse provincies vanuit het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) in Brussel en kennen we een lange samenwerkingstraditie op een groot aantal grensoverschrijdende thema's met Vlaanderen, o.a. in verband met het Interregprogramma Nederland-Vlaanderen en het 2Zeeën-programma. In OPZuid-verband werken we samen met de provincies Noord-Brabant en Limburg. Het is in deze actieve samenwerking tussen ondernemers, onderwijs, maatschappelijke organisaties en diverse overheden dat de kracht zit om de Zeeuwse Europese doelen te bereiken. Het document dat voor u ligt is dan ook niet alleen relevant voor de provinciale organisatie, maar ook voor alle samenwerkingspartners en iedereen die geïnteresseerd is in wat de provincie doet op Europees gebied.

1.2 EU-planperiode 2021-2027: budgetten en veranderingen

Meerjarig Financieel Kader (MFK)

Vanaf 2021 gaat de EU-planperiode van start, met nieuwe fondsen en prioriteiten. De EU-activiteiten, fondsen en programma's worden gefinancierd middels het budget dat in het Meerjarig Financieel Kader (MFK) is opgenomen. De EU legt in deze meerjarenbegroting vast wat de hoogte van het budget van de EU is, waar het geld aan uitgegeven wordt en hoeveel iedere lidstaat moet bijdragen. Dit budget wordt elke zeven jaar opnieuw bepaald en vastgelegd. Na een lange en moeizame onderhandeling – mede door de coronacrisis en het Britse vertrek uit de EU – is het MFK **xx** vastgesteld door het Europees Parlement en kent een totaalbudget van **xx** voor zeven jaar. Het geld wordt verdeeld over verschillende beleidsprioriteiten en bijbehorende fondsen. Het grootste deel van het EU-budget gaat naar regionale ontwikkeling (**xx%**) en het landbouw- en milieubeleid (**xx%**). De centrale beleidsprioriteiten voor regionale ontwikkeling zijn een slimmer, groener, meer verbonden, socialer en veiliger Europa. 'Groen en slim' vormen het inhoudelijke hart van EU-programma's en fondsen. Kerndocument voor 'groen' is de Europese Green Deal, voor slim vormt de Europese Digitale Agenda een belangrijk kader.

EU reactie op corona: Next Generation EU

Als reactie op de coronacrisis is naast het MFK een extra herstellfonds voorgesteld door de Europese Commissie om haar burgers te beschermen en de crisis te boven te komen: Next Generation EU. Dit herstellfonds bestaat voor € 360 miljard uit leningen en € 390 miljard uit subsidies. Een drietal lijnen is van belang om te melden:

1. Als eerste wordt gesproken over een verlenging van drie jaar voor programma voor economische structuurversterking door innovatie, het OPZuid 2014-2020. Doel is om hiermee een versneld herstel na corona te activeren.
2. Een tweede lijn is om meer budget beschikbaar te stellen voor plattelandontwikkeling (2^e pijler Gemeenschappelijk Landbouwbeleid), ook voor een periode van 2 jaar.
3. Als derde lijn is voor Nederland van belang het extra budget dat beschikbaar komt voor het Just Transition Fund. Dit JTF is een specifiek instrument dat valt onder de Green Deal en richt zich op de sociaaleconomische effecten van de transitie van fossiele naar hernieuwbare energiebronnen. Voor Zeeland kan dit kansen bieden voor de Kanaalzone en omliggende gebieden en in het bijzonder voor grensoverschrijdende uitdagingen betreffende dit thema (rondom kanaal Gent – Terneuzen en Antwerpen).

De budgetten van het MFK en Next Generation EU worden via diverse programma's ingezet. De middelen vanuit Next Generation EU dienen wel sneller te worden weggezet.

Europese Green Deal

De Europese Green Deal is het programma van de Commissie Von der Leyen om klimaatverandering tegen te gaan. Vicevoorzitter Frans Timmermans is verantwoordelijk voor het programma, dat eind 2019 gepresenteerd is. De Green Deal streeft naar een klimaatneutraal Europa in 2050, dat daarmee het eerste klimaatneutrale continent zou worden. In 2030 moet een CO₂-reductie van minstens 55% ten opzichte van 1990 worden behaald. Om dit te behalen zet de EU in op een sterke, groene, digitale en veerkrachtige economie waarin economische groei los moet komen te staan van het gebruik van hulpbronnen. De Green Deal bevat een stappenplan om tot een schone en circulaire economie te komen en om biodiversiteit te herstellen en vervuiling te minimaliseren. De Green Deal dient als 'kapstok' voor een uiteenlopende set van wetgevingsvoorstellen, onder andere over meer emissiehandel, hernieuwbare energie, energie-efficiëntie en hervorming van energieheffingen. De effecten van de Green Deal zullen ook zichtbaar zijn in alle EU-fondsen en programma's, in zowel prioriteiten als allocatie van het budget. Zo is er bijvoorbeeld bij het OPZuid-programma de verplichting om binnen de innovatieprojecten minimaal 30% van het budget te besteden aan groene innovaties.

Europese Digitale agenda

Er is steeds meer behoefte aan een goede informatie-uitwisseling binnen de Europese Unie (EU). De Digitale Agenda van de EU richt zich op ICT-oplossingen om dit te verbeteren. Zo wordt het bijvoorbeeld makkelijker voor bedrijven om in de EU zaken te doen. De Digitale Agenda bevordert het gebruik van digitale middelen om grensoverschrijdende activiteiten te vergemakkelijken. Ook activiteiten gericht op de digitalisering van de overheidsdienstverlening vallen hieronder. Zo bevat de Digitale Agenda een actieplan voor e-government. Door e-government kunnen burgers, bedrijven en andere overheden makkelijker gebruikmaken van informatie en diensten van de overheid. Om de digitale agenda kracht bij te zetten start de EU ook een nieuw financieringsprogramma, Digital Europe, dat een voorgesteld budget van € 9,2 miljard krijgt. Het programma is gericht op de ondersteuning van digitale transformatie van de Europese economie en samenleving.

Brexit

Het Verenigd Koninkrijk heeft op 31 januari 2020 de Europese Unie verlaten. Tot 1 januari 2021 geldt een overgangperiode. In die periode blijven de regels van de douane-unie en interne markt gelden voor de Britten. In 2020 wordt daarom verder onderhandeld over de toekomstige relatie tussen het Verenigd Koninkrijk en de EU. Als de partijen daar niet uitkomen, verlaat het VK de EU zonder afspraken over douanesamenwerking, handelstarieven, criminaliteitsbestrijding en nog veel meer. Met of zonder akkoord, de Brexit heeft grote gevolgen voor het Verenigd Koninkrijk, de EU en in het bijzonder lidstaten die veel met het VK handelen - zoals Nederland. De terugtrekking van het VK uit de EU heeft ook gevolgen voor hun deelname aan de Europese programma's. Het VK heeft gekozen om niet meer deel te nemen aan de *European Territorial Cooperation* in 2021-2027, de koepel waaronder alle Interreg-programma's vallen. Zij vallen daarmee buiten het programmagebied van de Interreg-programma's North West Europe, North Sea Region en Zeeën. Wel kunnen Britse partners blijven deelnemen aan lopende Interreg projecten. Of dit betekent dat Britse partners helemaal niet meer kunnen doen of dat een andere regeling getroffen gaat worden is nog niet duidelijk, en zal mede afhangen van een uiteindelijke deal (of no-deal) tussen de EU en het VK.

Straits Comité

Het Straits Comité (het comité van de Straat van Dover en het Kanaal) is een samenwerking tussen de Provincies Zeeland, West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Departement du Nord, Departement Pas de Calais en Kent County Council. Het is een bestuurlijk overleg platform om het overleg en de samenwerking tussen deze regio's na de Brexit in stand te houden. Het comité schrijft in 2020 samen met de stakeholders uit de regio's de visie en strategie van het comité. Deze moet in februari 2021 vastgesteld zijn. Op dat moment kan het comité duidelijk aangeven waar zij voor staat en wat organisaties van het comité kunnen verwachten. In ieder geval twee regio's in het VK en in Nederland hebben aangegeven interesse te hebben om aan te sluiten bij het comité. Stakeholders in Zeeland hebben aangegeven vanuit de werkgebieden water(veiligheid), onderwijs en arbeidsmarkt en recreatie/toerisme en verduurzaming interesse en noodzaak te zien samen te werken met de regio's over de grens. Het Straits Comité heeft in eerste instantie geen groot budget om subsidies te verstrekken voor grote projecten. Het is vooralsnog bedoeld om gesprek en samenwerking op te starten. Het voornemen is er om per regio ca. € 30.000,- in te leggen voor kleine projecten.

1.3 EU-koers structuurversterking Zeeland

Regionale Innovatie Strategie Slimme Specialisatie

In april 2020 heeft GS ingestemd met de Regionale Innovatie Strategie Slimme Specialisatie (RIS3) 2021 – 2027. Deze RIS3 is door de Europese Commissie als voorwaarde gesteld voor het OPZuid 2021 – 2027. Daarbij is aangegeven dat gestreefd wordt naar synergie met andere programma's als het GLB Innovatieprogramma als onderdeel van het Nationaal Strategisch Plan (NSP) voor de Landbouw, de Interreg A-fondsen (Nederland-Vlaanderen, Nederland-Duitsland), het Visserij en Maritiem Fonds (EFMZV, voor Zeeland) en het MIT (MKB Instrument voor de Topsectoren). De belangrijkste verschillen tussen de RIS3 2014-2020 en de RIS3 2021-2027 zijn:

1. niet clusters, maar maatschappelijke opgaven centraal (transities)
2. verbreding begrip innovatie: niet alleen technisch, maar ook organisatorische en sociale innovatie
3. meer aandacht voor MKB
4. van triple naar quadruple helix samenwerking
5. hele innovatieketen: van fundamenteel onderzoek tot valorisatie
6. mbo naast hbo en wo
7. nu (2021-2027) cofinanciering aan de voorkant regelen: meer programmatisch ontwikkelen
8. match Zeeuwse opgaven en EU-doelen en kansen aan voorkant maken (in deze strategie)
9. verlichting van regeldruk, stroomlijnen processen in de uitvoering van programma's (zoals OPZuid, POP/GLB, Interreg etc.)

Binnen de Regionale Innovatie Strategie staan de maatschappelijke opgaven centraal en de 5 transities: energie, klimaat, grondstoffen, agro/voedsel en gezondheid. De innovaties dienen deze te ondersteunen en te versnellen. De RIS3 is een leidraad voor het Operationeel Programma Zuid (OPZuid). Tevens is bestuurlijk afgesproken dat de RIS3 mede leidraad is voor de innovatie aspecten bij Interreg en GLB/POP om synergie tussen de programma's te stimuleren. Voor de Zeeuwse opgaven zien we de RIS3 als een satéprikker door alle opgaven heen een rol spelen, met als doel de EU-middelen en samenwerking te bundelen voor realisatie van de Zeeuwse opgaven. Naast deze RIS3 zijn andere beleidsstukken tevens van belang: het Balkenende-rapport, de economische agenda van de Economic Board Zeeland, het onlangs verschenen rapport Wind in de Zeilen en de OZO-

rapportage. Vanuit de kracht van Zeeland wordt ingezet op de Zeeuwse opgaven en de verbinding van de EU-programma's

1.4 Europese fondsen en programma's

In een aantal EU-programma's staat regionale ontwikkeling centraal. Centrale doelstelling is het verkleinen van de regionale verschillen tussen de regio's. Het overkoepelende fonds hiervoor is het EFRO: het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. De provincie vervult zelf een actieve rol in de inhoudelijke samenstelling van de programma's. Ook in de governance heeft de provincie een actieve rol. Programma's die hier onder vallen zijn:

- OPZuid, het Operationeel Programma voor Zuid-Nederland, is gericht op economische structuurversterking via innovatie. Dit programma krijgt vorm op landsdelig niveau door samenwerking tussen de provincies Noord-Brabant, Limburg en Zeeland.
- Interreg Vlaanderen - Nederland; gericht op het wegnemen van grensbarrières en op het bevorderen van samenwerking tussen regionale gebieden door slimme, groene en inclusieve projecten te stimuleren.
- Ook het Interreg 2Zeeën programma is een grensoverschrijdend programma dat samenwerking bevordert en is gericht op projecten langs het Kanaal en de Noordzee van Engeland, Vlaanderen, Frankrijk en Nederland (tot aan Texel). Door de Brexit is de gemeenschappelijke grens die de regio's in het programma verbindt vervallen, waardoor de toekomst van het programma onduidelijk is.
- De transnationale Interreg-programma's Interreg North Sea, Interreg Northwest Europe en Europe zijn subsidieprogramma's voor projecten waarbij in 2021-2027 de focus met name ligt op de thema's Groen, Slim, Sociaal. Provincie Zeeland heeft een adviserende rol voor deze programma's door zitting te nemen in de Nationale Adviescommissie (NAC).
- Onderdeel van het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB) is het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP). Dit subsidieprogramma wordt naar verwachting voor twee jaar verlengd, met het accent op klimaat, biodiversiteit/bodem en kringlooplandbouw. Vanaf 2023 komt een geheel nieuw stelsel, waar subsidies ook weer integraal onderdeel vanuit maken. Deze periode richt zich op
 - o bevorderen van een slimme, veerkrachtige en gediversifieerde landbouwsector,
 - o bijdragen aan de verwezenlijking van de milieu en klimaat
 - o versterken van het sociaaleconomische weefsel van de plattelandsgebieden waaronder aandacht voor brede plattelandsontwikkeling, jonge landbouwers en maatschappelijke verwachtingen inzake voedsel en gezondheid.

Het versterken van de Kennis, Innovatie, Netwerken en Digitalisering (KIND) loopt dwars door deze doelstellingen heen. Ook leveren de doelstellingen een belangrijke bijdrage aan de Europese biodiversiteits- en de boer-to-bordstrategieën. Als kernpunten van de Green Deal wijzen deze strategieën de weg naar een nieuw en beter evenwicht tussen natuur, voedselsystemen en biodiversiteit.

Naast de bovengenoemde zijn er nog meer thematische programma's. Bekende voorbeelden zijn LIFE, Horizon 2020 en Connecting Europe Facility (CEF). Zo hebben CEF-subsidies afgelopen EU-programmaperiode bijgedragen aan de vernieuwing van de sluis bij Terneuzen en is met LIFE-subsidie onderzoek gedaan naar kustvogels in de deltawateren.

1.5 Rol, positie en samenwerking

De provincie Zeeland zet de schouders onder de ambitie om optimaal in te spelen op de EU-planperiode 2021-2027, met als doel om de eigen ambities op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie, onderwijs en landbouw te verbinden met de Europese doelstellingen. Om deze ambitie waar te maken vervult de provincie bij de opstelling en uitvoering van de diverse EU-programma's verschillende rollen. Deze rollen zijn ingedeeld in negen actielijnen:

1. **Regie op inhoud & opstellen decentrale programma's:** de provincie is medeopsteller van de Regionale InnovatieStrategie voor Slimme Specialisatie (RIS3). Hiermee wordt richting gegeven aan het regionaal innovatiebeleid. De RIS3 dient als onderbouwing voor de Europese fondsen die Zeeland zelf (mede) vormgeeft: OPZuid, het GLB Innovatieprogramma als onderdeel van het Nationaal Strategisch Plan (NSP) voor de Landbouw en de Interreg fondsen Vlaanderen-Nederland en 2Zeeën (van laatstgenoemde fonds is nog onduidelijk of/hoe dit fonds een vervolg krijgt).
2. **Beheer en governance:** de provincie heeft een split- en beheersfunctie voor de hierboven genoemde programma's en fondsen. Daarmee heeft de provincie de verantwoordelijkheid om een bepaald bedrag aan EU- subsidies binnen de geldende kaders weg te zetten via projecten. Omdat de provincie (mede)opsteller is van deze

- programma's en fondsen, heeft de provincie invloed op de thematiek en type projecten die worden ingediend.
3. Ook is de provincie **verbinder tussen Zeeuwse partners** en zoekt actief de samenwerking met deze partners om de Europese ambities en de Zeeuwse opgaven mede te realiseren. Via het Europoloket informeren en adviseren de EU-specialisten van de provincie Zeeuwse partners, subsidieaanvragers én collega's bij het ontwikkelen van projectplannen en het aanvragen van EU-subsidies. Via het Zeeuws Subsidie Team – waarin Zeeuwse gemeenten, provincie en waterschap samen optrekken – worden op regelmatige basis de gemeenten geïnformeerd over openstellingen. Met Impuls Zeeland is op regelmatige basis overleg, begeleiding en ondersteuning voor aanvragers opgezet.
 4. **Projectontwikkeling:** de provincie vervult ook zelf de rol van aanvrager van EU-subsidies. Internationale en regionale samenwerking is vaak noodzakelijk om tot een succesvolle subsidieaanvraag te komen. De provincie kan zowel een initiërende en trekkende rol vervullen bij de subsidieaanvragen en in de uitvoering van de projecten, als aanhaken op initiatieven van anderen.
 5. **Coördinerende rol voor provinciale opgaven:** het Europeeteam heeft een signalerende, coördinerende en faciliterende rol ten aanzien van het Europees aspect van de inhoudelijke opgaven van de provincie. Ook afstemming met provinciale regelingen valt hieronder. Waar mogelijk wordt gekeken naar waar innovatieprojecten doorontwikkeld kunnen worden (van onderzoek naar valorisatie, implementatie en opschaling). Een punt van aandacht is de afstemming en vertegenwoordiging in organisaties betrokken bij nationale regelingen (o.a. missiegedreven innovatiebeleid).
 6. **Netwerk- en partner rol voor de provincie met externe partners:** het Europeeteam heeft een coördinerende rol in de samenwerking met de triple helix partners: Impuls Zeeland, Economic Board Zeeland, Z4 (gemeenten), Campus Zeeland en Hogeschool Zeeland, zowel in de mede-ontwikkeling van de EU-programma's als in de uitvoering van de programma's.
 7. **Afstemming en samenhang met relevant EU-beleid via lobby en belangenbehartiging:** binnen de provincie werkt het EU-team samen met de EU-lobbyist en public affairs. Op basis van de focus op een selectie van opgaven biedt de samenwerking meerwaarde om gericht de lobby en belangenbehartiging af te stemmen of de geselecteerde opgedoelen
 8. **Samenwerking met buurlanden/-provincies:** met de volgende organisaties is er op dit moment een samenwerking in het kader van de Europese programma's:

Scheldemondraad	Dit is een bestuurlijk platform voor info uitwisseling. Geen bestuursorgaan de motor achter de samenwerking tussen Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen en Zeeland.
Straits Committee	Partnerschap gericht op samenwerking tussen organisaties uit de regio's rondom de Straat van Dover, waarin o.a. wordt bekeken hoe de samenwerking tussen de regio's behouden en bevordert kan worden na de Brexit, ook tijdens en na de coronacrisis.
Interreg Vlaanderen-Nederland	EU-subsidieprogramma van Zuid-Nederlandse en Vlaamse grensprovincies dat grensoverschrijdende projecten stimuleert op het gebied van innovatie, energie, milieu & hulpbronnen en arbeidsmobiliteit. PM wordt aangevuld door Corine zodra definitieve programmatekst vastligt.
Interreg 2Zeeën	Subsidieert projecten langs het Kanaal en de Noordzee van Engeland, Vlaanderen, Frankrijk en Nederland (tot aan Texel).
OPZuid	Programma gericht op economische structuurversterking via innovatiestimulering. Dit programma krijgt vorm op landsdelig niveau door samenwerking tussen de provincies Noord-Brabant, Limburg en Zeeland
VN Delta	De Vlaams-Nederlandse Delta is een samenwerkingsverband van de provincies Antwerpen, Noord-Brabant, Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen, Zeeland en Zuid-Holland. Samenwerking in het deltagebied is van groot belang voor duurzame ontwikkeling en versterking van de internationale economische positionering van de regio, m.n. de havens in de delta. De VND-provincies faciliteren de samenwerking tussen overheden, havens, bedrijfsleven, kennisinstellingen en andere relevante stakeholders van de deltaregio. De VND richt zich als licht bestuurlijk netwerk vooral op transities, de veranderingen in de samenleving, in het bijzonder op het vlak van klimaat, energie en economie

9. **Samenwerken in Europa**

Zeeland is via de volgende partnerschappen betrokken in Europa:

- Huis van de Nederlandse Provincies vervult als vooruitgeschoven post een signalerende functie en is een platform voor de gezamenlijke belangenbehartiging van de provincies en het IPO in Brussel. Het Huis van de Nederlandse Provincies zet zich in om zo vroeg mogelijk input te leveren in Brussel.
- Het Comité van de Regio's is een officieel EU-adviesorgaan waarin lokale en regionale overheden vertegenwoordigd zijn. Zeeland neemt deel als (plaatsvervangend) lid.

Daarnaast neemt Zeeland deel aan de volgende netwerken:

- Het Vanguard Initiative gaat uit van het inzetten van Smart Specialisation Strategies (S3) om groei, innovatie en industriële hernieuwing te bewerkstelligen, met name door middel van pilots en grootschalige demonstratieprojecten. Zeeland is samen met de Randstad-provincies aangesloten bij het Vanguard Initiative.
- Procura +: geïnitieerd en gecoördineerd door ICLEI (local governments for sustainability- mondiaal netwerk), is een netwerk van Europese overheden en regio's die duurzame inkoop- en innovatie gerelateerde aanbestedingen verbinden, uitwisselen en actie ondernemen.
- Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR) is een Europees netwerk dat zich richt op het beïnvloeden van Europese dossiers met een territoriale impact. Daarbij ligt de nadruk op sociale, economische en territoriale cohesie, een geïntegreerd maritiem beleid en transport en toegankelijkheid.

Lessons learned 2014-2020

Dit kader beschrijft de lessen uit de EU-programmaperiode 2014-2020 die meegenomen worden naar de nieuwe EU-programmaperiode 2021-2027.

In de afgelopen periode van 2014 tot 1 maart 2020 is ca. € 124 mln. aan EU-middelen geland in de Zeeuwse economie, waarbij 422 projecten EU-middelen hebben ontvangen (bron: monitoring Europese middelen, ERAC). Via de subsidieregelingen, waarvoor provincie Zeeland voor de uitvoering "aan de lat staat" (POP, Interreg 2Zeeën, Interreg Vlaanderen-Nederland en OPZuid) is een bedrag van ca. € 54 mln. in de Zeeuwse economie geland. Het Zeeuwse programmamanagement van de genoemde EU-programma's heeft gedurende de huidige periode 2014 -2020 dit gedaan met beperkte eigen cofinancieringsmiddelen, deels vanuit een zero based begroting. De interne werkprocessen om de cofinanciering per project beschikbaar te krijgen zorgden voor relatief zware administratieve druk.

In 2014-2020 zijn door het EU-team diverse acties en experimenten uitgevoerd om verbeteringen te testen, zoals cofinancieringsbudgetten per call open stellen, stroomlijning van twee aanvraagprocessen naar één proces, het samenstellen van gestructureerde verdiepingssessies voor aanvragers en het voeren van gesprekken met interne opgave- en programmamanagers en externe partners, o.a. met een evaluatie van het Zeeuwse Subsidie Team met gemeenteambtenaren voor de verbinding met de Zeeuwse gemeenten.

Naast deze afbreukrisico's van beperkt budget en niet efficiënte werkprocessen in Zeeland ziet het Europesteam dat er behoefte is aan versterking van projectopbouwend vermogen. De EU-programma's vragen naast projectinhoudelijke expertise en goede contacten en samenwerkingsvaardigheden, ook om kennis van de EU-aanvraagprocessen. Daarom werkt het Europesteam aan verbetering en intensivering van interne en externe verbindingen, om bij de uitvoering van de programma's en projecten elkaar sneller te vinden en robuustere projecten te kunnen indienen met een hogere kwaliteit.

1.6 Match Zeeuwse opgaven met Europese kansen

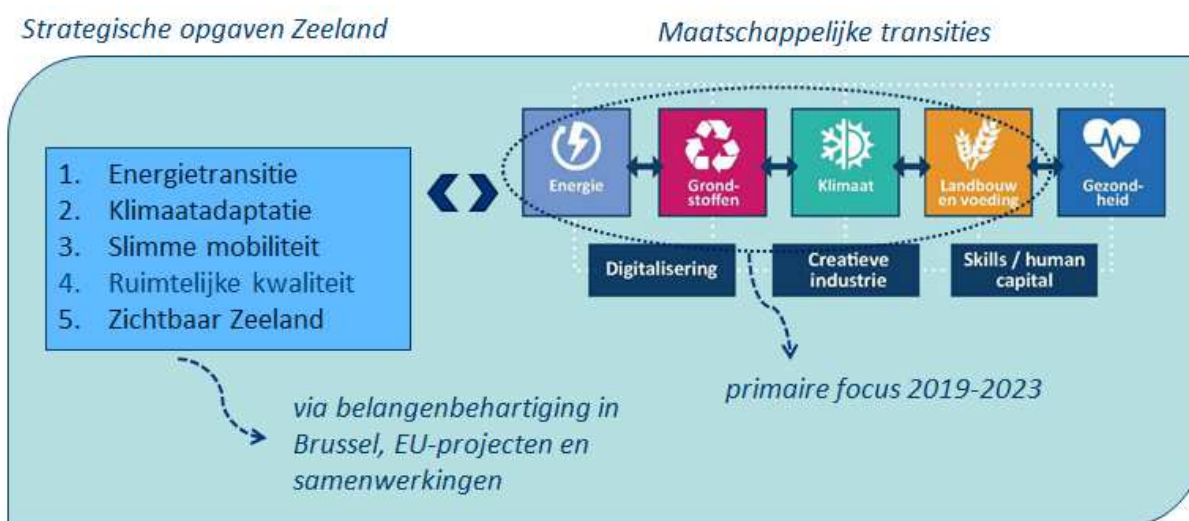
Om de EU optimaal te laten bijdragen aan de Zeeuwse opgaven in de vorm van EU-cofinanciering is het zaak om de Zeeuwse opgaven en ambities te matchen met de Brusselse doelen en mogelijkheden.

In het Coalitieakkoord 2019-2023 'Samen verschil maken' zijn de strategische opgaven genoemd waar Zeeland zich voor inzet. Hieraan wordt gewerkt door de opgave- en programmateams. In de RIS3 2021-2027 zijn mede door de Provincie Zeeland en een uitgebreide vertegenwoordiging van overheden, MKB, kennisinstellingen en andere belanghebbenden vijf grote transitieën in beeld gebracht waar Zuid-Nederland komende jaren voor staat (zie figuur 1): energie, grondstoffen, klimaat, landbouw & voeding en gezondheid. Inzet op digitalisering, de creatieve industrie en de skills/human capital agenda zijn voorwaardelijk om impact op de maatschappelijke transitieën te kunnen realiseren.

Deze transitieën hebben een uitstekende match met de EU-focus op 'Groen en slim' in 2021-2027. Net als in de Europese Green Deal nemen de transitieën naar een duurzaam energiesysteem, een circulaire economie, en een klimaatadaptieve regio een centrale plaats in de opgaven in. Ook zet Zeeland, net als Europa, in op 'slim' én digitaal. Digitalisering van de economie en samenleving binnen alle transitieën levert kansen op die benut en vermarkt kunnen worden. Hiermee sluit de regio goed aan op het tweede grote nieuwe financieringsprogramma van de Europese Commissie: Digital Europe. Daarmee brengt Zeeland zichzelf in stelling om met Europees geld zowel de 'groene' als de 'slimme' transitieën een boost te geven. Ook op het gebied van human capital/skills vraagt dit de nodige aandacht.

De Zeeuwse strategische opgaven energietransitie, klimaatadaptatie, slimme mobiliteit en ruimtelijke kwaliteit raken aan alle vijf maatschappelijke transitieën. Aan de strategische opgave 'Zichtbaar Zeeland' wordt in dit document vormgegeven via belangenbehartiging in Brussel, deelname in EU-projecten en de samenwerkingen met buurprovincies en buurlanden. De breedte van de strategische opgaven betekent dat niet alle opgaven volledig op korte termijn geaddresserd kunnen worden. Daarom is in dit document voor de periode 2019-2023 de primaire focus gelegd op energie, grondstoffen, klimaat en landbouw en voeding. De accenten binnen de strategische opgaven kunnen aan de hand van bestuurlijke wensen en ambities mede ingekleurd worden. Deze accenten kunnen verschuiven in de komende periode van de EU-programma's, die tot en met 2027 loopt.

Figuur Match strategische opgaven Zeeland en (Europese) maatschappelijke transitieën

1.7 Ambities

De periode 2021-2027 heeft de volgende hoofdambitie:

'EU-programma's en fondsen optimaal bij laten dragen aan de Zeeuwse opgaven'

Om deze ambitie te verwezenlijken zetten we in op de volgende ambities per actielijn:

Actielijn	Ambitie
Regie op inhoud & opstellen decentrale programma's	1. Bestuurlijke en ambtelijke betrokkenheid en actief Zeeuwse belangen inbrengen
Beheer en governance	2. Cofinanciering regelarm en efficiënt regelen voor de komende EU-programma's om optimaal EU-middelen beschikbaar te maken voor Zeeland 3. Stroomlijnen van administratieve processen door vereenvoudiging 4. Efficiënt en transparant programmabeheer 5. Bestuurlijke en ambtelijke vertegenwoordiging in governance
Verbinder tussen Zeeuwse partners	6. Actief de samenwerking met partners onderhouden 7. Afstemmen met partners over strategie en input bij uitvoering en opstellingen 8. Bijdrage leveren aan het gezamenlijk versterken van de positie van Zeeland
Projectontwikkeling	9. Initiërende en trekkende rol bij het opstarten van projectopbouwend vermogen binnen Zeeland 10. Zeeuwse cofinanciering meerjarig en programmatisch organiseren met als doel dat meer projecten binnen de opgaven gerealiseerd worden in de periode 2021-2027. 11. Beter laten aansluiten van Operationele Programma's op de kracht van Zeeland, zodat Europese middelen beter naar Zeeuwse projecten geleid kunnen worden 12. Binnenhalen Europese middelen voor Zeeuwse projecten met impact op de maatschappelijke transitie energie, grondstoffen, klimaat, landbouw en voeding en gezondheid, door zowel projecten te trekken (lead partner) als aansluiting te zoeken bij (EU)partners die subsidieaanvragen indienen. Waar mogelijk en relevant trekken wij samen op met onze Zeeuwse partners.
Coördinerende rol voor provinciale opgaven	13. Actief zoeken naar match van kansrijke projecten en begeleiding opstarten
Netwerk- en partner rol voor de provincie met externe partners	14. Bestaande netwerken onderhouden en nieuwe strategische partnerschappen aangaan
Afstemming en samenhang met relevant EU-beleid via lobby en belangenbehartiging	15. Belangenbehartiging en lobby Zeeland nog beter afstemmen op de focus van de Zeeuwse opgaven en EU-programma's en deze tevens versterken, zowel in EU als bij het Rijk en m.n. de diverse departementen. O.a. door structureel overleg tussen Brusselse lobbyist en de bestuurlijke adviescommissies van het IPO (AAC/BAC).
Samenwerking met buurlanden/-provincies	16. Opbouw netwerkorganisatie binnen en buiten de provinciale organisatie 17. Positie en kracht van Zeeland meer bekend maken in samenwerking met andere provincies & HNP 18. Positie en kracht van Zeeland meer bekend maken in samenwerking met buurlanden. Inzetten op synergie en meerwaarde voor beide gebieden.
Samenwerken in Europa	19. Belangenbehartiging Zeeland versterken door benutten bestaande partnerschappen en netwerken. 20. Besluiten over nieuwe relevante EU-netwerken en invulling deelname bestaande EU-netwerken die een bijdrage kunnen leveren aan de Zeeuwse strategische opgaven.

BIJLAGE 1 SWOT

Onderstaande SWOT vat het beeld samen dat naar voren komt op basis van de analyse van de economie en innovatiekracht van Zuid-Nederland (RIS3) en uit provinciale gesprekken.

Sterkte	Zwakte
<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling naar programmatisch beleid- en financieel kader • Projecten zijn naar inhoud vaak inhoudelijk goed • Zeeland scoort goed op innovatie op het gebied van valorisatie/implementatie ('sales new-to-market / firm innovations'; Regional Innovation Scoreboard 2019) 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiële positie van Zeeland en de Zero-based begroting hebben er mede toegelegd dat er op programmaniveau in 'kleine successen' i.p.v. grote programma-overstijgende successen is gedacht. • Subsidieaanvragen vragen vaak een nog verdere kwaliteitsimpuls (van idee naar project, naar aanvraag) om daadwerkelijk subsidiabel te zijn., dit vraagt versterking van projectopbouwend vermogen • De Zeeuwse werkcultuur is flexibel en pragmatisch, terwijl optimaal gebruik van subsidieprogramma's veelal onderdeel zijn van een lange termijn strategie en scherpe prioritering vereisen.
Kansen	Bedreigingen
<ul style="list-style-type: none"> • Brussel niet langer als bedreiging en 'moeilijk' zien • Benutten cofinanciering door koppeling met regiodeals, koppeling gelden Marinierskazerne • Maatschappelijke impact indicatoren incorporeren in OPZuid • Omdenken financiering vanuit programma-management (kans op multiplier voor je geld) • Beter communiceren over van idee naar aanvraag (o.a. webinars, simpele leidraden) • Ambassadeurs inzetten • Centraal aanspreekpunt of helpdesk EU-subsidies (vindbaarheid verbeteren) • Versterken communicatieplan en uitvoering • Versterking verbinding Zeeuwse opgaven met EU-programma's • opgaven (of een aantal daarvan) • Concreter maken input vanuit Europa, zodat alle betrokkenen beter weten wat er gebeurt en wat er verwacht wordt. • Versterken projectopbouwend vermogen • Nieuwe werkwijze cofinanciering 	<ul style="list-style-type: none"> • 'Oud denken' i.r.t. oude RIS3 (accent op technologische innovatie) blijft uitgangspunt voor uitvoering en governance. • Vertaalslag nog nodig om maatschappelijk en economisch denken in de beoordelingscriteria toegevoegd te krijgen • Beperkte capaciteit beschikbaar Europeatsteam, dus ook beperkt in activiteiten • Projectontwikkelen vermogen • Druk op uitvoering vanwege de vele extra EU-programma's (React EU, JTF, RRF, / Nationaal Groeifonds) • Druk op absorptievermogen bij aanvragers gezien hoeveelheid extra programma's

BIJLAGE 2 Begrippenlijst

Begrip	Toelichting
AAC/BAC	Bestuurlijke adviescommissie van het Interprovinciaal Overleg
Commissie Milieu, Klimaatverandering en Energie (ENVE)	Commissie binnen Comité van de Regio's voor Milieu, Klimaatverandering en Energie
Digitale Agenda	Gericht op ICT-oplossingen om groeiende behoefte aan goede informatie-uitwisseling binnen de EU te verbeteren. Zo wordt het bijvoorbeeld makkelijker voor bedrijven om in de EU zaken te doen.
CEF	Connecting Europe Facility, Europees programma voor Transport, Energie en Telecommunicatie
CPMR	Conference of Peripheral Maritime Regions is een Europees netwerk dat zich richt op het beïnvloeden van Europese dossiers met een territoriale impact
CvdR	Comité van de Regio's: adviesorgaan waar lokale en regionale overheden hun stem laten horen in het besluitvormingsproces van de Europese Unie.
EFMZV	Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, gericht op het verkleinen van economische verschillen tussen de Europese regio's
ELFPO	Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling
Europese Commissie	Neemt initiatieven voor Europese wet- en regelgeving en houdt toezicht op naleving van de Europese verdragen
Europees Parlement	Is democratisch verkozen en kan bij de gewone wetgevingsprocedure wijzigingen voorstellen, waarna het Parlement en de Raad van de Europese Unie gezamenlijk beslissen.
Europese Raad	Neemt besluiten over algemene politieke beleidslijnen. Bestaat uit regeringsleiders, de vaste voorzitter en voorzitter van de Europese Commissie.
GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
Green Deal	Routekaart om de economie van de EU duurzaam te maken, met als doel om in 2050 het eerste klimaatneutrale continent te zijn.
HNP	Huis van de Nederlandse Provincies, gevestigd in Brussel
Horizon Europe	Het voornaamste EU onderzoeks- en innovatieprogramma
Interreg	Initiatief van de Europese Unie om steden en regio's over de grens te laten samenwerken. Interreg maakt deel uit van het Europees Fonds voor de Regionale Ontwikkeling (EFRO). Voor Zeeland relevante Interreg-programma's zijn North West Europe (NWE), North Sea Region (NSR), Vlaanderen-Nederland en Zeeën.
IPO	Het Interprovinciaal Overleg behartigt de belangen van de twaalf provincies in Den Haag en Brussel.
JTF	Het Just Transition Fund biedt steun aan regio's die economisch relatief sterk afhankelijk zijn van inkomsten en werkgelegenheid van fossiele brandstoffen, door mogelijkheden voor investeringen op het gebied van onderzoek & innovatie en het bevorderen van geavanceerde technologieën; inzet van technologie en infrastructuur voor betaalbare schone energie; en omscholing en bijscholing van werknemers.
Next Generation EU	Tijdelijk financieringsinstrument bedoelt als herstellfonds om de coronacrisis te overwinnen en er sterker uit te komen
OPZuid	Operationeel Programma voor EFRO in de provincies Zeeland, Limburg en Noord-Brabant

OZO	Overleg Zeeuwse Overheden, een samenwerkingsverband waarin alle vijftien Zeeuwse overheden vertegenwoordigd zijn.
POP	Plattelandsonwikkelingsprogramma
Quadruple helix	Samenwerking tussen overheden, bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties (zonder deze laatste bekend als triple helix)
Raad van de Europe Unie	Ook wel Raad van Ministers. Oefent samen met het Europees Parlement de wetgevings- en begrotingstaak uit. Dit houdt in dat de Raad zijn goedkeuring moet geven aan elk wetsvoorstel van de Europese Commissie en aan elke voorgestelde EU-begroting.
RIS3	Regionale InnovatieStrategie voor Slimme Specialisatie, geeft richting aan de inzet van regionaal beschikbare Europese overheidsmiddelen, gekoppeld aan rijksmiddelen en provinciale middelen uit Nederland
Scheldemondraad	
Straits Committee	Partnerschap tussen de regio's rondom de Straat van Dover
Z4	Samenwerking tussen de gemeenten Goes, Middelburg, Vlissingen en Terneuzen